

Sammen om bedre skoledager

Selv om det ofte bare er noen få elever som står for en stor andel av skolens atferdsproblemer, vil de i tillegg til å kunne påvirke sin egen læring og utvikling negativt også forstyrre hele skolens læringsmiljø. Dette var bakgrunnen for at Atferdscenteret utviklet den skoleomfattende tiltaksmodellen PALS – Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen.

↑ **HELHETLIG:** Harstad kommune har 13 grunnskoler i gang med PALS og i tillegg satses det på å gi tilbud til familier gjennom programmet PMTO. Dermed får barn i Harstad et helhetlig tilbud fra de er tre–fire år og opp til ungdomsskolealder, sier spesialrådgiver Anne Arnesen ved Atferdscenteret.
(Foto: Atferdscenteret)

Nord-Norge har PALS-skoler i seks kommuner: Vardø, Karasjok, Målselv, Nordreisa, Harstad og Bodø. Til sammen er dette 23 skoler.

– Harstad, som har 13 grunnskoler i gang med PALS, er en spennende kommune, fordi de tenker helhetlig, sier spesialrådgiver Anne Arnesen ved Atferdscenteret. Hun er ansvarlig for utviklingen, opplæringen og implementeringen av PALS. – I Harstad satses kommunen også på å gi tilbud til familier gjennom programmet PMTO (Parental Management Training – Oregonmodellen). Dette er en behandlingsmetode for barn med atferdsvansker i alderen 4–12 år og bygger på de samme prinsipper som brukes i PALS-skolene. Dermed får barn i Harstad et helhetlig tilbud fra barnet er tre–fire år og opp til ungdomsskolealder.

I UTFORMINGEN AV PALS-MODELLENS opplærings- og implementeringsstrategier har målsettingen vært å utvikle en skolekultur og et støttende læringsmiljø der positiv atferd, hensiktsmessig samhandling og sosial kompetanse fremmes gjennom involvering av alle barn og voksne på skolens ulike arenaer. PALS skal gi skolens ansatte økte ferdigheter til å beslutte, planlegge og gjennomføre tiltak for å forebygge og mestre atferdsproblemer. Et hovedpoeng er også at innsatsen skal vedvare.

PALS FAVNER ALLE ELEVENE PÅ SKOLEN:

Universelt nivå: Forebyggende tiltak der *alle* elever undervises i forventet atferd og sosiale ferdigheter for å utvikle mestringskompetanse og et trygt læringsmiljø for alle.

Selektert nivå: Støttetiltak for *noen* elever (10–15%) som viser økt risiko for problemutvikling. Her inngår bedre tilpasset opplæring og veiledning i nært samarbeid med elevenes foreldre.

Indikert nivå: Støtte- og behandlingstiltak for de *få* elevene (3–5%) som viser alvorlige atferdsproblemer.

Det kan være tiltak i form av veiledning til elevenes lærere, bedre tilpasset opplæring og ferdighetstrening, og økt foreldresamarbeid- og behandling (PMTO).

– **I ÉN OG SAMME TILTAKSMODELL HAR VI** alle de tre ulike innsatsområdene i fokus og retter oppmerksomheten mot flere former for problematferd. Det er dette som gjør PALS unik, sier Arnesen.

– Forskning viser at elever som viser alvorlige atferdsproblemer har best utviklingsmuligheter når de er inkludert i skolen og lokalmiljøet. Det har liten effekt å fokusere på enkeltelevers problematferd, uten samtidig å fremme en god skolekultur. Et trygt læringsmiljø kjennetegnes av tydelige forventninger til positiv atferd og sosial kompetanse. De ansatte legger vekt på positiv involvering og oppmuntring, og de gir forutsigbare reaksjoner på negativ atferd.

UNIVERSELLE, SYSTEMATISKE OG EFFEKTIVE forebyggings tiltak retter positiv oppmerksomhet mot alle skolens elever og bidrar dermed til å redusere antall elever med atferdsproblemer. Elever som ikke nyttiggjør seg universelle forebyggende tiltak, blir tidlig identifisert slik at de raskt kan få tilpassede støttetiltak. Aktiv støtte gjennom handling og deltakelse fra skolens ansatte, ledelse, foreldre og elever er avgjørende for utvikling av

et godt læringsmiljø. PALS er en skoleomfattende tiltaksmodell som er basert på denne kunnskapen.

I FØLGE ATFERDSCENTERET.NO BESTÅR PALS AV FIRE HOVEDDELER som samlet bidrar til å styrke de ansattes kompetanse og øke skolens egen kapasitet til å arbeide systematisk:

Systemdel: Fremmer utvikling av en skolekultur der skolens ansatte i samarbeid med foresatte og annet støtteapparat, utvikler god samhandling og et trygt læringsmiljø.

Praksisdeler: Involverer alle barn og ansatte gjennom innlæring av noen få (3–5) enkelt formulerte regler og forventninger til positiv atferd og sosiale ferdigheter på skolens ulike områder. Positiv involvering og anerkjennelse av alle gir økt motivasjon og fremmer læringsmuligheter. Negativ atferd og regelbrudd reageres umiddelbart på med milde forutsigbare konsekvenser.

Datadel: Innhenter informasjon og kartlegger problematferd i skolemiljøet. Det gir støtte til beslutning, planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak på skole-, klasse- eller elevnivå.

Resultatdel: Opprettholder vedvarende innsats, programintegritet og kompetansebygging på bakgrunn av arbeidet med system-, praksis- og datadelene.

FORHÅNDSDEFINERTE INNHOLDSKOMPONENTER gir grunnlag for handling og forståelse til innsatspyramidens tre nivåer i og utenfor undervisningsrommet:

- Effektive og gode beskjeder
- Ros og oppmuntring – Positive konsekvenser
- Grensesetting – Negative konsekvenser
- Problemløsning
- Veiledning – Tilsyn – Oppfølging
- Positiv involvering
- Regulering av følelser
- Kartlegging og vurdering av atferd

Innsatsnivåene og tilrettelegging av tiltak i henholdsvis skole-, klasse/gruppe- eller individuelle støttesystem vurderes ut fra et skoleomfattende informasjons- og kartleggingsverktøy (SWIS – School Wide Information System), som også brukes for å evaluere hvordan de ulike tiltak virker.

Fakta → PALS

- PALS er en tiltaksmodell for opplæring, veiledning og støtte til elever, ansatte og foresatte.
- PALS-modellen er:
 - Basert på dokumenterte positive resultater
 - Forankret i sosial interaksjons læringsteori
 - Basert på PMTO og den skoleomfattende modellen PBIS (Positive Behavior Intervention and Support)
 - Skoleomfattende – systematisk systemtilnærming
 - Teambasert
 - Mestrings- og kompetanseorientert
 - Handlings- og ferdighetsorientert
 - Tilpasset den enkelte skoles situasjon og behov
 - Tilpasset elevenes behov og grad av problemer
 - Basert på systematisk kartlegging, vurdering og evaluering av:
 - Implementeringskvalitet og opprettholdelse av kompetanse i den enkelte skole
 - Endringer på elev- og skolenivå